

ROZŠÍŘENÍ EUROZÓN

Kotva, kterou nechceme

Eurozóna bude mít další dva členy a šéf ANO trvá na svém

KATEŘINA ŠAFAŘIKOVÁ, JIŘÍ NÁDOBA

Bulharský premiér Bojko Borisov musel během posledních deseti let už dvakrát z funkce odejít a dvakrát se zase vrátil. Na jednu věc je ale za jeho střídavého panování spolehnutí. Čára, ukazující kurz bulharského leva k euru, je kvůli speciálnímu měnovému režimu už přes deset let rovná jak podle pravitka a nejspíš už tak zůstane až do konce – tedy do zániku bulharského platidla.

Po posledních volbách v roce 2017 Borisov obnovil někdejší žádost své země o přijetí do eurozóny a teď se po letech napínání dočkal. Evropská centrální banka před týdnem bulharskou – a souběžně i chorvatskou – přihlášku přijala. Odstartovalo tak dvouleté testovací období, po kterém obě země budou moci euro převzít. Nenastane-li na Balkáně nějaký závažný ekonomický karambol, vstup od roku 2023 je de facto jistou věcí a dnes devatenáctičlenná eurozóna se rozšíří o další dva státy.

Guvernér se hlásí

Podle Kristofora Pavlova, ekonomy ze Sofijské pobočky banky UniCredit, jde pro Bulharsko o přirozený vývoj. „Pevný kurz tu udělal velmi dobrou práci,“ bilancuje Pavlov při vzpo-

mínce na divoké časy finanční krize a hyperinlace v devadesátých letech, které se díky pevnému kurzu k euru povedlo odsunout do historie. Dotáhnout zafixování měny k reálné výměně platidla už prý bude jen logickou tečkou, v ní navíc mnozí Bulhaři nevidí jen ekonomickou rovinu, ale vzhledem k narůstajícím ambicím blízkých regionálních mocností Ruska a Turecka i garanci západního směřování svého státu. „Přijetí eura je do značné míry bráno jako krok, který potvrzuje zdejší geopolitickou volbu. A také jako krok, po kterém je tato volba nevratná,“ dodává Pavlov. Výměna je v Bulharsku ulehčena číselnou shodou okolností, kdy jedno euro dlouhodobě stojí těsně pod dvě levá. V praxi tak postačí všechny ceny jen vydělit dvěma.

Chorvati při kurzu kolem 7,5 kuny za jedno euro budou mít počítání těžší. I v jejich případě je ale kurz udržován poblíž této hladiny dlouhodobě, jako kotva pro ekonomiku, která je tak jako tak kvůli obchodu, turistice i velkému množství úvěrů a půjček v eurech na společnou měnu zvyklá a dávno v ní běží. „Když to řeknu trochu anekdoticky, žádný Chorvat nebude vědět, kolik stojí metr čtvereční bytu v kunách. Ale všichni to budou vědět v eurech. To samé se

týká cen ubytování na prázdniny, lyžařských permanentek nebo i osobních aut. Všichni počítají v eurech,“ přibližuje Hrvoje Doleneč, Pavlovův kolega ze zářebské pobočky stejné banky. Kvůli takto úzkému napojení podle Dolenece odpadá i argument s ponecháním volných rukou centrální bance, aby mohla případně devalvovat národní měnu. „Manévrovací prostor banky je už teď malý,“ říká.

Počítání v eurech je jen jedna věc, která navíc může vyjít i záporně. Bulharské a také chorvatské směřování do eurozóny drží především politické rozhodnutí – dlouhodobě proevropské vlády. Borisovovi nyní hrozí, že bude muset možná potřeť odejít z čela kabinetu v Sofii, protože země zmítají demonstrace proti údajné korupci politické elity a protestující žádají i jeho hlavu. Je však pravděpodobné, že i kdyby se tak stalo, následnický kabinet ze směřování do eurozóny neuhne; zatím se tak totiž nestalo.

O Chorvatsku takhle konstanta platí také. „Pokud bych měl uvést jeden rozdíl mezi Chorvatskem a Českem, pak to, že zatímco tady jsou různé vlády dlouhodobě proti přijetí eura, různé chorvatské jsou dlouhodobě pro,“ říká chorvatský akademik Krešimir Žigić, který působí ve výzkumném ekonomickém institutu CERGE-EI v Praze. Také chorvatští politici považují přijetí eura za klíčovou geopolitickou kotvu, která je definitivně posune „z Balkánu na Západ“, jak to před lety definoval staronový chorvatský premiér Andrej Plenković. A nejde jen o politiky. Své turné na podporu eura měl loni také guvernér chorvatské centrální banky Boris Vujčić.

Z české kotliny by to mohlo vypadat, že Chorvaté a Bulhaři musí být obzvláštní eurohujerí. Síly příznivců a odpůrců společné měny jsou ale vyrovnané. „Já neznám nikoho, kdo by

„Žádný Chorvat nebude vědět, kolik to je v kunách. Ale všichni to budou vědět v eurech.“

se chtěl zbavit kuny,“ říká do telefonu ze Záhřebu živnostník Igor Koronić. Coby specialista na opravu karoserií aut je zvyklý cestovat za zakázkami, osm deset měsíců v roce je mimo domov a mzdu bere v kunách, eurech i v dolarech. „Takže mě osobně euro nepoškodí, spíš mi trochu pomůže – nebudu tratit na kurzu. Ale většina Chorvatů ho nechce. Proč taky? Přinese jen zdražení v obchodech,“ dodává Chorvat, který často jezdí za prací i do Česka.

Podle průzkumu z počátku letošního roku podporuje společnou měnu 49 procent Chorvatů; proti je 47 (loni byla podpora o deset procentních bodů nižší a podle akademika Žigiće to změnila guvernérova kampaň). Průzkum mezi Bulhary ze stejného období je těsných 50 procent proti euru a 42

měnu tu posledních pár let stabilně podporuje jen okolo pětiny lidí, přes 75 procent Čechů je naopak proti. Argument, že s eurem přijde dražota a že ho „nepotřebujeme“, používá i premiér – a žádost balkánských kolegů s názorem Andreje Babiše nehnula. Ve své facebookové relaci „Čau, lidi“ jízlivě poznamenal, že oběma zemím „teda drží palce“, a dodal: „Já budu určitě proti euru a jednou o tom napíšu knihu.“

Zbytek vlády, včetně ministryně financí, nechal bulharskou a chorvatskou žádost bez reakce. „Jiné země nechci komentovat, je to jejich politické rozhodnutí,“ sdělil vicepremiér Karel Havlíček na otázku Respektu, zda tedy Chorvatsko nebo Bulharsko dělají chybu, pokud nevidí či ignorují rizika,

po euru už dlouho volají, Michl odmítá: „Nemají to podložené daty, reagují pocitově.“

Podle viceprezidenta Svazu průmyslu a dopravy ČR a dlouholetého zastávce eura Radka Špicara se ale Michl mylí. Dokazuje to na strastech spojených s nedávným oslabením kurzu kvůli koronaviru. Vývozci, jak upozorňuje Špicar, také hodně dovážejí, což výhodu slabší měny z velké části eliminuje. Pětina českých podniků už navíc používá euro i v tuzemských platbách a konečně, zdejší podniky jsou zvyklé se proti výkyvům kurzu zajišťovat – což je stojí náklady navíc a výhodu náhlého oslabení koruny to maže. „Začátkem letošního roku bylo takto zajištěno celých 52 procent zdejšího exportu,“ tvrdí Špicar. Podobně to vidí bývalý vládní tajemník pro evropské záležitosti a nyní šéf Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR Tomáš Prouza: „Bulharsko s Chorvatskem nám připomněly, že chytré země konvergují pomocí reálných ekonomických reforem a snižování nákladů na podnikání, ne pomocí umělé manipulace s vlastní měnou.“

Hlasy z byznysu se do politiky zatím příliš nepromítají. O vládě už byla řeč a opozice je v otázce eura rozdělená. Ke společné měně se hlásí menšina politické reprezentace, nedávno například ve vnitrostranickém referendu Piráti a stejně tak předsedkyně TOP 09 Markéta Pekarová Adamová. Ta časté obavy ve spojení s eurem nedsílí. „Nenamlouvejme si, že na euro nejsme navázáni už nyní. S nástupem covidové krize koruna oslabila a jen kvůli tomu jsme všichni zchudli o deset procent,“ zmiňuje. Podle ní je lichá i výtka mnoha lidí, že s eurem bychom platili dluhy za „líné Řeky a nezodpovědné Italy“, jak často zmiňuje český premiér – naposledy tak učinil před nynějším summitem EU o pomoci zemím nejvíc postiženým koronavirem, mezi kterými byla i Itálie. „Placení cizích dluhů je u odpůrců eura oblíbený argument, opomíjí však i druhou stránku věci. Totiž že kdyby se Česká republika dostala do potíží, ostatní státy by zase pomohly nám. Tak funguje partnerství,“ uzavírá Pekarová Adamová. ●

Tábory příznivců a odpůrců jsou vyrovnané. (Dubrovnik)

pro. Nejčastější obava je v obou státech zdražování při přechodu na euro. Obávali se toho i Slováci, jejich vláda to nicméně dokázala uhlídat. Pro Igora Koroniće však tenhle argument neplatí. „Slováci možná, mluví se o tom. Ale já nevěřím, že to naše vláda zvládne,“ dodává.

Berou to pocitově

České veřejné mínění je ostřejší než chorvatské nebo bulharské. Společnou

na nichž svůj odmítavý postoj k euru staví Babišova vláda – tedy že „ekonomicky slabé země v případě problému nemají manévrovací měnový prostor“.

Podle člena bankovní rady České národní banky Aleše Michla v dnešním Česku stále platí, že většina zdejších firem má úvěry a mzdy v korunách, takže na případné devalvaci vydělají a například koronavirovou recesi překonají snáz. Námitku, že exportéři i nej-různějších podnikatelské svazy přesto